

Pénteken.

december 31-én.

53-dik szám.

Foglalat. Erdély és Magyarország: (Figyelmeztetés; Magyarhoni dolgok; Abauj- 's Hontmegyek közgyűlése; a' Pesti Hirlap 's Világ iránti észrevételek) Spanyolország: (a' malagai püspök felelete a' pápa ellocutiojára; a' királyi testőrség eloszlatott) Anglia (a' parlament kinyitása febr. 3ra határozatott, gabonabevitel felőli terv) Franciaország (a' sereg új rendszerezését tárgyazó okiratok; Mehemed Ali a' porta ellen izgatja) Poroszország: Törökország (a' görög határokhoz sereg indultak); Újabb tudósítások. Hirdetések.

FIGYELMEZTETÉS.

A' dec. 22-kén tartott XXIII-dik országos ülés részletei közlése iránt közelebbi számunkban tett ígéretünket **hibánkon kívül** nem teljesíthetjük; ugyan ez okból most csak félvvel szolgálhatunk, a' jelen számnak egész ivre újból kipótoltatása idő rövidege miatt lehetlen levén.

Erdély és Magyarország.

Magyarhoni dolgokról. A' Pesti Hirlap után Abauj megye nov. 22-kén tartá főispánja Károlyi Lajos gr. ünnepélyes béctatását; az iktatásra kinevezett kir. biztos koronaőr Keglevich János ő excja volt. Telvék magyarhoni laptársaink ez ünnepély pompáival, mellyek tisztelt írói nestorunk Desseffy József gr. tollát is megérdemlék, mi ezekből csak azt emeljük ki hogy a' főispán béavatásának a' dargói utra, asszonyegyesület, 's kiseddóvó intézet gyarapítására tett ajánlásival szerzett maradandó emléket. Az elnöktele alatt tartott közgyűlésen a' Magyarhoni most legnagyobb figyelemmel kísért kérdések közül Csanádnak a' mészárszékdíj 's Borsodnak a' papi javak iránti levele kerültek szőnyegre, kevéssé vita után az országgyűlési választmányhoz utasítottak.

Hont megye nov. 29-kén kezdé évnegyedes közgyűlését, mellyben szinte előfordultak az annyiszor emlegetett csanádi és borsodi levelek, mellyek hasonlólag az országgyűlési választmányhoz utasítottak. E' gyűlésben is felelgettetett, mint a' P. H. levelezője írja, a' „nemesi jogok csipkedése“ a' mészárszék jog kérdésében. Szegény nemesi jog, mit az árendás zsidó kezel. — Zoltán megye levele a' vegyes házasságok körül történt sérelem tettesleges orvoslása iránt nem pártoltatott; ellenben Bereg levele a' Laibachból magyar utilevel miatt visszautasított vándorlegény ügyében nem csak fölírási határozatot vont maga után, de e' megye részéről visszatorlás is elrendeltetett. Ipoly vize szabályozása iránt a' kirendelt választmány jelentését adá bé. E' szerint a' szabályozási terv kidolgozása 2000 fra kerülend, minek fele a' nemesi fele az adózó honi pénztárból kifizettetni rendeltetett. E' tervnek részletes sikerítésére kir. biztos fog kéretni, 's szomszéd Nograd megye is fölszólíthatni. Midőn ezt olvastuk és olvastuk a' magyar lapokból, miként egyes folyók szabályozásai folyást megyei köz erővel történnek máig is Magyarhoni, meg kell vallanunk hogy mi nagy tévedésben valánk (?) a' mult 1840-diki országgyűlés üdvös törvényeinek értelme felől. Azokban mi a' vízi munkálatokról 's szabályozásokról hozott törvényeket egészen másképp értettük, 's azt hívők hogy részletes szabályozások az érdekeltek költségein fognak végbevitetni. Hittük ugyan hogy az első rendű folyóknak — mió a' Duna — szabályozása illy uton nem történhetik, de hisz erről a' törvényhozás más módon intézkedett, de hogy Ipoly folyócska is azok közé tartozzék, mellyeket köz országos vagy megyei erő zabolázhat csak, azt nem képzeltük. Igen ohajtanók ha magyarhoni derék szomszédaink közül valaki sziveskedne nekünk megmagyarázni az 1840-diki 10. törvényczikk 6. 7. és 8-dik sáinak értelmét, és fölvilágosítani bennünket erdélyieket: miként egyezik ama' törvény e' tényekkel, vagy más-e a' törvény és élet Magyarhoni?

A' „Pesti Hirlap“ mult számaiban a' Magyarhoni hiteli viszonyairól szólnak a' vezércikk. „Közel egy. éve — mond a' vezércikk — hogy a' váltótörvénykönyv életbe lépett,“ a' végrehajtási törvények két országgyűlésen fokoként javítottak, az ősiségnek megkondult a' halálharang, „esőd és bukás napirenden van“ és hitel még sincs. Ki maga gondolkozni nem akar az ok és következményekről, csak futólag bétekint ama' vezércikkbe, meglesli kulcsát a' tüneménynek, és nem is ezért emeljük ki lapjainkban e' tárgyat. De figyelemmel kísérok a' jelen országgyűlésre készült, megyei utasításokban a' nemzet mutatkozó irányait, szertenéztünk a' merészebb haladásu megyék felé és a' Magyarhoni haladási kérdései körül, mindenütt láttunk ébredezni rokonszenvet, csupán a' végrehajtási és hiteli törvények iránt mutatkozó részvétlenség és

ebből következtetők, hogy a' nemzet azoktól még idegen. Vannak is valóban nálunk sokan, kik annyira irtóznak a' hiteli törvényektől, mennyire szeretik a' hitelt. Vannak ezen idegenkedésnek okai is, itt több mint másutt, mellyek sok családok eladósodásában gyökereznek. Ezért hiszszük is, hogy nálunk a' hiteli törvények alkotása a' kebelbeli viszonyok komoly megfontolását igénylik, és ollyszerű intézkedést hogy a' crisis, melly a' testvérhonban könnyen elvonul, nálunk általános viszhatást ne szüljön. De midőn e' nézetünket kimondjuk, ki kell egyszersmind nyilatkoztatnunk azt is, miképp forrón ohajtottuk volna, hogy azon országgyűlésre, melly a' földbirtok viszonyainak szabályozására fordítá figyelmét, hallgatag ne mellőzte volna a' nemzet a' hiteli törvények megpendítését is. Mert hiában a' birtok szabályozás által növekedik a' szorgalom tére és ez bécépítési tőke nélkül alig terem észrevehető gyümölcsöket. Épp ezen ohajtásunk miatt emeljük ki e' tárgyat most is olvasóink figyelmének, nehogy a' Magyarhoni mutatkozó crisisben leljen sokak idegenkedése újabb táplálékot vagy gyámokat a' hiteli törvények soká halasztására.

Hogy valakinek teljes hitele legyen, arra személyes és vagyoni köllék kívánatik. A' személyes azon bizodalomban áll, melly a' hitelezőt meggyugtatja a' fölöt: hogy az adós birtoki állásban gyökerezék, miszerint van annyi „saját“ értéke, hogy kölcsönét lefizethesse. És még ez sem egészen elég arra, hogy valaki pénzt kaphasson, mert az hitelt szerez de pénzt még nem. Ha Magyarhoni eddig életbe hozott hiteli törvényeit tekintjük, azok még csupán a' hitel első ágára nézve intézkedtek, megszerzék ugyan is a' személyes „hitelt“ a' törvények ama' szigorúságában, melly a' hitelezőnek kilátást nyit a' pontos fizetés elmulasztásával az adóst rögtön rá kényszeríthetni, feltéve ha a' törvény pontoson kezeltek, ha az elégtételnek a' birtoki viszonyok ellen nem állanak. De ha mind ezek Magyarhoni elhárítva, 's az ősiség eltörölve leendenek is, hogy pénzt kapjunk, 's a' kamatláb alászálljon szükséges — mint a' P. H. mondja — tökéletes jó hypotechalis rendszer, ebben telekkönyv béhozatala és főleg hiteli intézetek. Nincs azért mit csudálkoznunk a' Magyarhoni mutatkozott eredményen, mert hol a' nemzet egyes részletekben lépésenként alkotja törvényeit, hol egyik törvény csak előkészítője a' következőnek, csak akkor vezethet az be bennünket az ígéret földére, ha minden ágazatiban a' kölcsönható erők azon fokra emeltettek, hogy ezer fonadékban egybehangzólag összemunkálva a' sikert még soha sem tagadták meg.

A' „Világ“ első századát béfejezve 101dik számában új „Programmával“ lépett a' közönség elébe. Valóban szükség is, hogy annyiszor ismételt programnak és „Hiszekegyek“ figyelmeztessenek bennünket azon dicséretes irányokra, miket ezeknek körén kívül hiában keresünk tömött lapjaiban. Azonban azt mondá Deák Ferencz az 1839ki országgyűlésen midőn — nem tudjuk hányadik ülésben — a' „bizodalomról“ szolt. „Non fit hoc verbis Marce.“ Ez új programban nagy csörpörrel eresztí szólnak vitorlát a' „Világ“ és szinte megrezzen a' toll az ember kezében hallva, miként „az irodalom, mint valami nyilvános hatalom, roppant erővel lép az élet mezéjére mozgatni és rázni, dönteni és alkotni.“ És midőn a' rázó erők neki erednek, ott a' temperator kívánatos jelenet. A' „Világ“ tehát három hivatást érez magában: *t. i. temperator-ét, a' népvágyató eszmék rohama ellen — a' halodási eszméknek megfontolását 's terjesztését — 's a' kor hű képének felfogását. — Örvendve valljuk — mond tovább — hogy van erők, van reményünk, van öntudatunk sikeresen folytathatni a' megkezdett irányt.*

Ha két programot, elsőt 's utósót egybe hasonlítjuk csakugyan örvendő kell megvallanunk, hogy ebben nem találkozunk éppen annyit „indignatioval” — noha ebben sem feleli a Pesti Hirlapot, melynek „egy évi roppant testében a bottás példáját maga előtt szemléli.” Még a „kormos kezeket” sem felejt el, mi csakugyan programból ki sem maradhat vala.

Nevezetesebb a „Világ” azon iránya, mellyel a külföldi eseményeket is saját szerű világszínben készül nyújtani ezután olvasóinak, mert „népholdogítóink sovár szemei, részben külföldre függesztvék; az ő beteg vágyérzékeik sietnek jobb reggel hajnalát látni minden veres föltban, melly délre, nyugatra a láthatár szélén felpirul.

Egy különösséget — nem mellőzhetjük — ki kell még e programmból emelnünk, mert a Világban gyakran találkozunk vele. „Rövid az idő — mond a Világ — mióta ismeretes kezd lenni lapjaink iránya: azonban annyi figyelmet volt még is szerencsénk ébresztetni, mennyi legbiztosabb kezességgel szolgálhat arra, hogy ez irány valóságos kor-kívánás volt.” E legbiztosabb kezesség, e korkívánás bizonyosan az előfizetők számában nyilatkozik, mert politikai lapjaink korszerűségének más mértéke nincs. Mi becsüljük ugyan a Világnak ezen igénytelenségét és szerény elégtelenségét, de bátrak vagyunk még is illő alázattal megjegyezni: ha az eddigi figyelemben is legbiztosabb kezességet lát, mennyire közkívánat, megkezdett iránya, mit fog mondani a Pesti Hirlap ellenében, melly annyi ezer előfizetőkre támaszkodik? meonyivel nagyobb korkívánat az? Haneha ez is olly kicsi tactica „manier de parler” minő a Világban sok, például: midőn — alkalmasint a Pesti Hirlapban képviselt — kisebb rész lármájáról, a hallgatásra kárhóztatott nagyobb rész némaságáról szól, mellynek ő akar nyelvet kölcsönözni. E kisebb és nagyobb rész szóban a megyegyűléseken, és tetteben az előfizetés által egyiránt nyilatkozik Magyarhonban. És míg ez így lesz, addig hiszszük a magyarnak ép testalkata megbír egy „Világot” mint megbírja a „Hírnököt” is, de van tudjuk a test állapotaiban korkívánat-spurius appetitus is, melly egészen más mint korkívánat.

Spanyolország.

Ortigosa Bálint malagai püspök a pápának mart. lén költalocutiojára szelid és mérsékelt hangulatu feleletet intézett „Félek, így szól a többek között, hogy azon kellemetlen helyzet, mellyben a spanyol papság szenved, koronként sulyosabbá fog válni, mert az orvos szerek felett (a szék által) nagy tévedés követették el. Egyébaránt szilárd bizodalommal az isteni ihlet iránt, melly olyakkal kik illy méltán emeltettek magas méltóságukba, noha sem hiányzik, azon kérést terjesztém, én a legesekélyebb, de kit ugyanazon hit, remény és szeretet egyesít, Szentséged színe elébe, fogadja el egész tiszteletem, hódolatom, canon szerinti engedelmességem, és szivemben gyökerezett vallomásaimat, mellyeket gyakran és határozottan, a legnagyobb világosság és nyíltsággal ismételtém a catholica anyaszentegyház előtt, mellynek kebelében térden állva reméllem, Szentségednek apostoli pásztor-áldását.” A baski tartományokban az ipar és kereskedés új korszak elébe sietnek, ezen tartományokat a többi spanyol részekről elválasztó vámsorompók küljebb tétele hasznos gyümölcsöket kezd teremni.

A fővárosban minden helyhatósági választás a tulzó pártnézete szerint ment keresztül. A tartományokban is hasonló eredményekre lehet számítani. — A cortes előleges gyűléseiben keserűség uralkodik a ministerium ellen.

A kormányzónek dec. 7kén kihirdetett parancsa általa királyi testőrség eloszlatott. Ezen sereg osztály folyó év augustus haváig 7 gyalog és 4 lovas ezerekből állott, ekkor öszvesen 4 ezredre szállítaték le.

Azon hír terjeng, hogy Spanyolország és Anglia közt kereskedési szerződés kötött volna. Tagadhatatlanul az utóbbik szünetleni törekvése gyapott áruinak bevihetésére központosult, ámbar ezen tény Cataloniában irtózatoss forradalmat idézne elő, mert ennek gyárjai látják most egész Spanyolországot illy kelmékekkel el.

A francia hírnök-szeker néhány nap alatt kétszer fosztaték Madrid kapui előtt ki. Nemcsak minden pénz, hanem a levelek is — kivéven a kormányhoz szólókat — elraboltatának.

Anglia.

A dec. 10kén Windsor-várban tartott titkos tanácsban a parlament kinyitása febr. 5kára határozatott.

Sibthorp 's a többi római vallásra tért anglicana hitű lelkészek Leicestershireben „Gradien” nevű kápolnában az apostoli szék vicarjától catholicus pappá szenteltetének fel, és számos nép előtt egyházi beszédet tartottak.

(John Bull.) A walesi herczeg egyik keresztapja Wellington fog lenni, a királyfi neve anyai ágon nagy apja emlékére Eduard.

A M. Chronicle a sweitzi ügyeket komolly színben tekint. „A kibékeltetés elpróbálása sükert nem hozott, a két párt erőszakos módokhoz szándékszik nyulni. Poroszország vonakodik a protestansok részére közbejárulni; a római hitűek Ausztriától várnak mindent. Anglia ez ügyben főszerepet viselni nem fog. Következőleg a francia kormány vállaira nehezkedend Sweitz függetlenségének védelme. Guizot feladata bajos. Jó labon állani ezen túl is a bécsi udvarral, a szabadelvű eszméket előmozdítani a nélkül, hogy tulzásra út nyitassék; kétes természetű kísérlet. És

nem protestans-e Guizot? 'S minő lármát üténének a vakbuzgók — kiknek száma Franciaországban nem kicsin — ha a ministerium Aargaut venné védpaizsa alá! Szerencsére most tél van, 's ezen évszak gátolja Sweitzban a népgyűléseket.”

A ministerium sok fontolgatás és kételkedés után a gabonabevitel felől tervet készített. Az ingó árfokozat tovább is megtartatik, de változott alakban. A vám t. i. 14 shillingig száll- és emelkedend, a maximum köblétől 18, a minimum 4 shillingre határozatván. Minden shilling, mellyel a honi gabona drágul ugyan annyival csökkenti a vámjárulékat 's megfordítva. A sark, melly körül a fokozat fordul: köblétől 54 sh. vagy annál kevesebb a legmagasabb, 68 sh: vagy annál több a legcsekélyebb vámjárulék mellé. Ezen az egyedáruskodást védő párttal előre közölt 's annál fogva a parlament üléseiben általok nem gátlandó tervről a szabad elvű Globe így szól: „Nincs mért mondanunk, miként nézetünk szerint az állandó vám a kiegyenlítő felett elsőséggel bír, de olly szenvedélyesen nyilatkozott ellene a közelebbi parlament hogy keresztülviteléről méltán lehet kétkedni. Örömmel fogadjuk tehát a változó fokozat módosításait el, mert azt az ő rendszer nevezetes javításának tekintjük.”

A whigek irlandi osztálya és O'Connel közt új védő és megtamadó szövetség kötött, minden viszály kölcsönben elfeledteték, 's a repealkérdés bizonytalan időre tovább halasztatott.

Anglia különböző részeiben a vízáradások roppant kárt okozának, majd minden vasut szenvedett általok.

Franciaország.

Párizs dec. 15kén. A Moniteur közelebbi száma három fontos és körülményes okiratot közöl a sereg új rendszerezését tárgyozót. Az 1ső egy tudósítás a hadministertől, mellyben a sereg tartására megkivántató költségek alább szállítása szükségesnek nyilváníttatik és ezen cél elérésére vezetők módok terjesztetnek elő. A 2ik egy királyi rendelet, mellyben a cselekvőleges sereg száma alább szállítatik. Minden gyalog zászlóalj t. i. egy csapat, minden lovas ezerekből egy század, a gyalog ezerekből pedig a 4ik zászlóalj eltöröltetik. A 3ik a fegyvert hordó sereget különböző osztályainak új egybealkotásáról ad általános kimutatást. — Ezen szabályok a katonák számát 90 ezerrel, a hadi költségeket 30 millióval csökkenték.

A ministerek két nap óta Lamartine és Sauzethez több egyeztetőket küldöttek. — Lamartine innepélyes felszólítás után sem akar a kamrái elnökség kerésésétől megszűnni. Sok ingadozás után a kormány végre megégyezett abban, hogy a versenyzés körül szigorúan szabályos legyen, azonban dec. 15-kán újbot cabinetti tanácskozás tárgyául tűzetett az elnökség kérdése 's hosszas vitálás után Lamartine elmellőzése meghatározaték, mivel a balcentrumot, hová Passy és Dufaure is tartozik, felergerelni cél-szerűnek nem találtatott.

A pairudvar naponként tartja gyűléseit, a közkereset alatti egyének üdvédei egymást váltják fel és szónoklataikat inkább intézik a tömeg szenvedélyeihez mint a bírákhoz. Dec. 15-kán azonban a tanuk hallgattatnak ki, Dufour ellen, ki Quénisset és Boucheronfvádjára nem rég fogaték el.

Alexandriai hírek szerint Franciaország naponként izgatja Mehemed Alit a Porta ellen. Ugyan ezen kormány titkos küldöttjei nagy hatékonyságot fejtenek ki az Archipelagon. Bizonyos egyén 2 millió francot kapott bujtogatásra.

Poroszország.

Hannover, dec. 9-kén. Lüteken cabineti tanácsost valaki az utcán egy nagy kövel agyba dobta. Minthogy az estve koromsötét, 's a hely hol a merénylet történt félre fekvő annál fogva a bűnös el nem fogathaték. A terhes sebet kapott kormányférfi a királyi várba vitetett, hol ő felsége házi orvosa gyógyítás alá vette. Ezen történetet bizonyos német hirlap következő megjegyzéssel kísérte: „Noha Lütekenre vala bizva minden választás körüli, és országgyűlési ügyek intézése, mind a mellett feltenni is alig lehet, hogy a merénynek politikai indokai lettek volna.”

Hannoverában, ezen páratlan módon kormányzott országban, hosszas vitálás folyt a felett: készítsenek-e az egybegyűlt rendek válaszfeliratot? Végre a többség abban állapodott meg, miként legyen ugyan válaszfelirat, de hallgatással mellőztessék el benne a kinyitó beszéd 's kerültsék ki minden politikai célzat.

Törökország.

Konstantinápoly dec. 15én. A fényes Kapu nagy serget indított dél felé a görög határokhoz. Új bonyolodások következének bé. A diván olly celszövényeknek akadott nyomába, melylyek Thessaliába görög philorthodoxok által táplálva, Franciaországtól védve, minden pillanatban a törökbirodalomban erőszakos kitéréseket eszközözlendők.

Újabbak. Anglia kinyilatkozatá miként Portugal függetlenségét veszélyeztető minden kísérletet gátolni fog. Aberdeen lord e tettének oka azon tényben van, melly szerint egy párt Donna Mariát lemondásra kényszeríteni, kormányzóságot felállítani és a koronaherceget a Spanyol királynéval összeházosítani törekszik. — A M. Post valótlannak nyilváníttja a gabnatörvények módosításáról, általunk is közölt tervet. — A pairudvar nyilvános üléseit 15én bévéggé, még vagy két nap fog titkos tanácskozatókat tartani mielőtt az ülést kimondaná. (Vége a második félévnek.)